

Saris, Leni - Eens komt de
dag

Leni Saris

Eens komt de dag

ISBN 90.205.0344.8 / NUGI 342

Serienummer Witte Raven M 227

Omslagillustratie: Herson

Copyright © 1967, 1992, 1998 by
Westfriesland' – Hoorn'

Hoofdstuk 1

Rita's besluit – zij overziet de toestand

De zon scheen uitnodigend. Het was zulk stralend weer, dat het bijna niet mogelijk leek, om rustig thuis te blijven zitten.

Rita Geerlings sloeg geen acht op het lokkende voorjaarsweer. Ze las en herlas de brief, die voor haar op tafel lag en fronste boos de wenkbrauwen. Ze vouwde de brief dicht, bedacht zich dan en las opnieuw:

„Mijn lieve Rita,

Misschien denk je, wanneer je de brief gelezen hebt: 'Waar bemoeit tante Lies zich mee! Ik weet toch zelf wel, wat ik doen moet'. Kijk, meiske, dat is het nu juist. Ik geloof, dat je het in dit geval niet weet en dan mag ik je toch wel helpen. Als je je moeder nog had, zou je dit met haar bespreken, toen zij van je werd weggenomen, gaf ze mij jou. Je was nog maar een baby, toen je vader stierf. Giel was nog maar een kind en Gijs, die toen nog niet getrouwd was, kon de zorg voor zijn zusje niet op zich nemen. Toen hij later met Hanna trouwde, zou hij je graag bij zich in huis genomen hebben, maar ik kon je niet meer missen. Je was me zo lief geworden als een eigen kind. Dit alles vertel ik je nog eens, omdat ik me toch in je ogen wil rechtvaardigen als ik me nu met jou zaken bemoei. Liefje, het is zo begrijpelijk, dat je eindelijk je leven in wilt richten, zoals dat jou het beste lijkt. Je hebt altijd precies geweten, wat je wilde. 'Ik wil medisch analiste worden', zei je altijd heel beslist en je week nooit van dat voornemen af. Ik bewonderde de manier, waarop je studeerde, zo volkomen geconcentreerd. Ik weet, dat je het naar je zin hebt, samen met je vriendin op kamers, maar je hebt altijd je thuis bij mij, als er iets niet goed gaat. Toch, Rita, wat zou je bij mij, oude vrouw, veel te kort zijn gekomen aan zon en vrolijkheid, jij en Giel, als Gijs en Hanna er niet waren geweest. Altijd waren jullie daar welkom, er was nooit een feest, maar ook nooit een eenvoudig pretje, of zij dachten ook aan jullie. Jij en Giel hoorden er bij en dat bleef zo, ook al werd hun huishouden groot. Zeker, Gijs, de vijftien jaar oudere broer, besepte, dat hij een plicht had te vervullen, maar begrijp je hoe goed en onzelfzuchtig Hanna altijd geweest is? Denk daar eens over na, Rita. Nu ligt Hanna, die alles deed om zon in jullie jeugd te brengen, al zes maanden ziek en het gaat iedere dag slechter. Ja, je hebt een paar weken daar gelogeerd om te helpen, toen ze zonder huishoudster zaten, maar daarna? Je bent er toch nog een keer op bezoek geweest, om Hanna te bezoeken en je zag, dat het niet goed ging. Met Hanna ging het verkeerd en met het huishouden ook. Je vertelde mij, dat je medelijden met

hen had, maar wat hebben ze daar aan? Je verdedigde je, ofschoon ik je niet met woorden had beschuldigd, en zei, dat jij niet kon helpen, want je kon je studie niet in de steek laten. Meiske, weet je werkelijk niet, wat er van je verwacht wordt? Het kost een offer, maar is Hanna dat niet waard...?"

Rita legde de brief weg. Waarom was ze nu eigenlijk zo boos? Niemand had iets gevraagd of gezegd, maar ze had toch gevoeld, dat ze allemaal op een besluit van haar liepen te wachten. Ze vonden haar hard en egoïstisch, maar ze mochten toch van haar niet verlangen, dat ze haar studie voorlopig opgaf. Hanna bleef misschien een paar jaar ziek of misschien werd ze helemaal niet meer beter.

Ze schrok van die gedachte, maar ze kon het niet helpen, dat ze een wee gevoel van tegenzin had, zodra ze aan het rumoerige gezin dacht. De kinderen waren wel lief en hartelijk, maar ze had twee weken aan het hoofd van het huishouden gestaan en ze verlangde helemaal niet naar een here. Er waren toch nog wel goede huishoudsters te krijgen, al hadden ze dan tot nu toe pech. Ze nam het tante Lies niet kwalijk dat ze haar nu in de brief had om Hanna en Gijs te gaan helpen, maar ze deed het toch niet. Waarom ging tante Lies zelf eigenlijk niet? Och nee, het was onredelijk om dat te denken. Tante Lies zou niet opgewassen zijn tegen een huishouden met vijf kinderen, waaronder een baby van ongeveer acht maanden.

Rita keek naar de klok, ze moest opschieten met de koffie, want op zaterdagmiddag kwam Tiny later thuis en wie het eerst kwam zorgde voor de koffietafel.

De voordeur sloeg dicht, Tiny kwam naar boven hollen en stooft de kamer binnen, waar ze met hoed en mantel nog aan in een stoel viel. Ze wuifde zich demonstratief koelte toe. „Ik stik van de hitte!” beweerde ze.

Rita, die Tiny's beweringen altijd zwaar overdreven vond, keek eens naar haar kamergenootje en merkte rustig op: „Tineke, wat overdrijf je toch weer. Het is fijn buiten, maar als je ook langs de straten rent als een losgelaten paard in de wei... dan krijg je het natuurlijk warm.”

Tiny zuchtte en stond op om haar mantel weg te brengen. Zoals Rita je toch met een paar woorden op je plaats kon zetten! Ze kon zich Rita met haar mooi, regelmatig gezicht en gracieuze manieren ook moeilijk indenken op zo'n dwaze manier een kamer binnenstormend. Toch was ze allerminst stijf of vervelend, maar Rita bezat dat aangeboren 'iets', dat Tiny niet onder woorden kon brengen. Ze zag er eenvoudig uit, maar toch zo, dat je dacht: 'Hè, ik wou, dat ik dat jurkje had'. Tiny had met Rita's hulp eens een jurk gemaakt, dezelfde als Rita droeg. Toen de jurk af was, stond het ding Tiny afschuwelijk en achteraf bezien vond Rita het geen ramp, want het denk-

beeld om met een tweelingjapon rond te lopen had haar toch al bezwaard. Tiny bewonderde Rita nog steeds, maar ze imiteerde haar niet meer, omdat ze tenslotte had ingezien, dat een imitatie toch altijd waardeloos is. „Och kind, je bent immers goed, zoals je bent,” had Rita lachend gezegd. „Ik zou best wat van jouw jolige onbezorgdheid willen bezitten, maar dat ligt mij nu weer niet.”

Tiny kwam weer binnen en ging bedaard aan tafel zitten. Ze trok het boter-vlootje naar zich toe en smeerde in gedachten zo overdadig haar boterham, dat Rita waarschuwend riep: „Kind, het lijkt wel boter met brood inplaats van omgekeerd.”

„Spijt me,” prevelde Tiny met een wazige blik. „Gaan we straks nog even de stad in? Ik moet kousen kopen.”

Rita die, oordelend naar Tiny's gezicht, had verwacht, dat ze met een moeilijk probleem voor de dag zou komen, schoot onbedaarlijk in de lach.

„Tinusje, wat ben je toch een malle!” gierde ze. „Je zit te kijken met een gezicht alsof je net een ongelukkige liefde achter de rug hebt en ik wilde je troostend in mijn armen sluiten, maar terwille van een paar kousen is dat toch niet nodig.”

Er werd gebeld. Tiny keek boos. Dadelijk kregen ze nog bezoek en ze vond de vrije zaterdag met Rita altijd zo gezellig. Ze deden samen boodschappen in de stad en als ze vroeg klaar waren, gingen ze nog even naar de Cineac. Rita ging opendoen, ze had geen lust om naar beneden te lopen en trok met een ruk aan het deurtouw. „Wie is daar?” riep ze.

„Mellekboer!” brulde haar broer Giel en stormde met twee treden tegelijk de trap op. „Zeg, zusje, zijn dat goede manieren? Daar betrap ik je nou net op, zeg. Moet je beslist thuis eens proberen.”

Rita dacht aan de statige villa van tante Lies, met een marmeren hal en een Perzisch tapijtje. Er zat daar trouwens geen touw aan de voordeur. „O, maar dit is gezelliger,” zei ze. „Waarom dank ik de eer van je bezoek?”

„O, dat vertel ik je straks wel... zeg Rita.” Hij boog zich naar haar toe en fluisterde: „Is die ginnegappende vriendin van je thuis? Kan je haar even wegwerken?”

Rita haalde ongeduldig de schouders op. Ze begreep al waarom Giel kwam. Ze werd wel van alle kanten bestookt. Nu hadden ze de jongste broer als afgezant gestuurd, maar het enige wat ze bereikten was, dat ze volkomen recalcitrant werd. Ze wilde haar besluiten vrij ongedwongen nemen en als ze nu toch haar studie niet op kon geven, dan moesten ze dat eerbiedigen.

Tiny's gezicht helderde op, toen ze Giel zag. Rita's jongste broer bracht altijd gezelligheid in huis.

„Zeg, Tiny, nu moet je eens een heel lief kind zijn,” zei Giel, nadat hij zijn koffie op had. „Ga jij nu vanmiddag alleen boodschappen doen. Ik heb iets met Rita te bespreken. Vanavond ga ik dan met jullie uit. We gaan ergens heel gezellig eten en daarna naar een film of iets anders waar je heen wilt.”

Tiny, dol op pretjes, ging tevredengesteld alleen boodschappen doen. Het bleef onbehaaglijk stil, toen de drukke Tiny de deur achter zich had gesloten. Giel hield zijn zuster een goedgevulde sigarettenkoker voor, maar Rita weigerde kortaf. Ze keek achterdochtig naar de vage glimlach die om zijn mond speelde, terwijl hij zelf omzichtig een sigaret aanstak.

„Rita, waarom neem je zo’n verdedigende houding aan,” vroeg hij. „Ik heb voortdurend het gevoel, dat je ieder woord van mij vanmiddag met wantrouwen beluistert. Wat is er toch gebeurd?”

Rita gaf hem de brief van tante Lies, die hij zwijgend las.

„Wat moet ik doen, Giel?” Ze keek hulpzoekend naar het flinke gezicht van haar broer. Van Giel had ze altijd bijzonder veel gehouden en van hem verdroeg ze, wat zelfs tante Lies niet mocht zeggen.

Giel herinnerde zich, dat Rita enkele dagen geleden opstandig had beweerd, dat haar besluit vast stond en dat niemand haar kon overhalen. Dat ze nu om raad vroeg, bewees hem, dat Rita nog steeds met zichzelf streed. Hij kende zijn zusje goed en hij wist, dat ze zich helemaal op haar studie had ingesteld. Ze hield ook van dit rustige leven samen met de vrolijke Tiny. De twee kamers hadden ze gezellig en smaakvol ingericht en Rita Voelde zich hier echt thuis.

„Kom, Rietje, vertrouw je oudere broer maar,” zei hij goedig. „We hebben de zaak laatst besproken en je zei, dat je er niets voor voelde, juist omdat je niet weet hoe lang deze zware taak je zou binden. Ik begrijp je standpunt, kindlief, maar ik kan ook niet zeggen, dat ik het standpunt van tante Lies niet kan billijken. Het is zo waar, wat ze schrijft. Besef je eigenlijk wel, wat Hanna en Gijs voor ons betekend hebben? Hanna heeft Gijs op geen enkele manier ooit van ons afgetrokken, ze gaf hem altijd de gelegenheid zich met ons te bemoeien, ook als haar dat eens niet zo goed schikte. Het had... anders kunnen zijn, Rietje... hoe zou dan onze jeugd geweest zijn? Tante Lies is een schat, maar ze is oud en moe... En nu kom ik je iets ernstigs vertellen, op gevaar af, dat je mij ervan verdenkt, dat ik de zaak erger maak...”

„Wat is er dan, Giel?” Rita hoorde zelf, dat haar stem schor klonk en beefde. „O, Giel... toe, zeg het... ik ben bang...”

„Ik kwam daarstraks regelrecht van Hanna. Ik ben geschrokken, Rita. In de twee weken, dat ik haar niet heb gezien, is ze zo geweldig achteruitgegaan. Toen ik bij Hanna kwam, stond Gijs bij het hoofdeinde van haar bed en hij

bleef mij strak aankijken; alsof hij van mijn gezicht af wilde lezen, hoe ik haar vond. Gijs is zo'n fijne vent... ik had hem zo graag geholpen, maar dat kon ik niet. Hanna is verder weg, dan we dachten. Ze moet binnen enkele weken naar Zwitserland, maar Hanna wil niet weg, omdat ze weet in welke toestand haar man en kinderen achterblijven. Ze kunnen haar niet dwingen, maar ze moet volkomen rust hebben en die krijgt ze niet. Rita... Hanna houdt van je en ze vertrouwt je. Wat betekent één jaar van jouw jeugd en één jaar achterstand in je studie... als je er Hanna mee kunt redden?"

„Maar ik heb al zoveel tijd verknoeid!” Het klonk als een noodkreet.

„Eerst werd tante Lies ziek en nu Hanna weer... ik kan de gedachte niet verdragen om halfweg te blijven steken. Ik heb toch ook recht op mijn leven... ik..."

Giel legde zijn handen op haar schouders en dwong haar hem aan te kijken. „Rietje, stil! Ik ben blij, dat niemand anders dan ik dit hoort. Je bent niet egoïstisch, dat weet ik. In niemand heb ik meer vertrouwen dan in jou. Alles wat je onderneemt doe je met je hele hart en vol toewijding. Ik weet, dat je je besluit genomen hebt... dat de woorden 'ik doe het niet' loos alarm waren. Je kunt iedereen om de tuin leiden, maar mij niet.”

Het bleef lang stil, toen kwam er een klein, bescheiden stemmetje: „Je hebt gelijk, Giel... Hanna moet naar Zwitserland. Het was alleen, omdat de verantwoording me zo zwaar valt... ik zie er tegenop de plaatsvervangende moeder van vijf kinderen te worden..."

Dat begreep Giel ook wel, maar nu Rita eenmaal haar besluit genomen had, werd ze flink.

„Tiny zal het niet leuk vinden,” bepeinsde ze. „Nu is het maar goed, dat we het plan hadden, om nog een meisje in onze wigwam op te nemen. Je kunt tenslotte dat kind hier niet alleen laten zitten. Tiny is een lief kind, maar vreselijk onbesuisd. Weet je, laatst zou ze het gas onder de pan met aardappelen aansteken, ze gooide de lucifer brandend weg en het gordijn vatte vlam.”

„Nou ja, dat was niet verstandig.” Giel grinnikte.

„Nee, maar het vervolg was nog erger.” Rita's ogen dansten van pret.

„Ze wilde het brandje zelf blussen... Ik kon nog juist erger voorkomen... ze duwde namelijk een stapel krantenpapier op de vlammen om het vuur te doven.”

Giel lachte ook, maar hij vond het toch maar een gevaarlijk gedoe, twee meisjes in een flat, als er een zo'n kuiken bij was.

„Gelukkig, dat jij zo kordaat bent,” prees hij.

„Dat zal ik ook wel nodig hebben in de toekomst,” meende Rita en ze zuchtte even.

De avond werd een succes. Tiny leek eerst ontroostbaar, toen ze hoorde, dat Rita weg zou gaan, maar het gezellige dineetje en de aardige operette daarna waren toch een pleister op de wonde.

Rita was tamelijk stil en Giel amuseerde zich met de vlotte Tiny, hij vond het een lief kind, maar hij was toch liever in het gezelschap van een meisje, dat wat minder op een klaterende waterval leek.

De twee meisjes brachten Giel naar de trein, het was dicht bij twaalf uur, toen ze thuis kwamen.

„Ik ben niet meer aan uitgaan gewend,” zei Tiny en geeuwde hartgrondig.

„Ik rol in mijn bed. Morgenmiddag ga ik even naar huis en jij, Rita? Ga je mee?”

„Ik ga morgenmiddag naar tante Lies, om haar te vertellen, wat ik besloten heb.” Rita trok vastbesloten het licht uit. „Ga maar gauw slapen, Tineke.” Binnen vijf minuten sliep Tiny, maar Rita lag nog lang wakker.

De volgende morgen ging ze al vroeg op reis, dan kon ze tante Lies verrassen en de hele zondag blijven.

De oude dame zat in de serre te lezen, toen Rita binnenkwam.

„Kind, wat een verrassing,” zei ze blij. „Je blijft toch vandaag en waarom heb je Tiny niet meegebracht?”

„O, daar behoeft u geen medelijden mee te hebben, die gaat vanmiddag ook naar huis.” Rita drukte voorzichtig een kus op tante Lies' wang.

Ze had altijd het gevoel, dat je met zo'n teer mensje voorzichtig moest omspringen en opeens had ze er spijt van, dat ze even de opstandige gedachte had gekoesterd: 'Waarom gaat tante Lies Gijs niet helpen!'

„U had gelijk, tante Lies... ik móet gaan. Ik wilde het u zelf komen vertellen en voorlopig zal ik ook geen tijd kunnen vinden om hier op bezoek te komen. Ik zal mijn vijf kinderen niet alleen kunnen laten.” Ze lachten beiden en nu Rita eenmaal haar besluit genomen had, was ze ook vast besloten om haar taak goed te vervullen. Ze hadden tenslotte geen behoefte aan een nieuwe uitgave van een huishoudster met een boos humeur en een lang gezicht.

Tante Lies genoot van de rustige dag, waarop ze Rita nu eens voor zich alleen had. Om één uur ging tante Lies rusten en Rita wandelde braaf met het vetzuchtige, verwende hondje, groette naar links en rechts en verveelde zich. Het leven op dit dorp zou ze helemaal niet kunnen uithouden, dan ging ze toch liever haar nichten en neven drillen.

Om zes uur bracht tante Lies haar nichtje naar de trein en groette stralend haar vele kennissen. Het vertederde Rita, dat de oude dame zo kinderlijk blij was geweest met haar bezoek en openlijk toonde, dat ze trots op haar

nichtje was.

Dat genoeg had ze tante Lies toch wel vaker kunnen bereiden, maar ze had er gewoonlijk geen zin in haar kostbare zondag in het saaie dorp en het stille huis door te brengen.

Op de terugreis gaf Rita zichzelf een standje: „Rita, kind, wat ben jij toch een egoïstisch schepsel. Je wel iets voor een ander doen, als het geen moeite kost. Zo ben jij! Wil je dan niet anders? Ja, natuurlijk wil je anders, maar dat is je onhebbelijke dubbel weer. Weet je nog, dat je in je prille jeugd altijd ruzie met haar had en zowaar... ze leeft nog! Jij zei: 'Ja, dat wil ik nou eens voor tante Lies doen', maar je onhebbelijke dubbel stampvoette en vond, dat je vooral niets voor een ander moest doen, als je er zelf niet beter van werd.” Rita zuchtte teleurgesteld. Zo'n zelfonderzoek was niet bepaald bemoeïdend, maar wel nuttig. Ze vond het ook wel aardig, wanneer Tiny haar bewonderde, maar eigenlijk had het kind er weinig reden voor. De luchthartige Tiny was spontaan en hulpvaardig, dat had Rita dikwijls ondervonden. Rita staaarde naar een strookje papier, dat iemand op het hout van de wand had geplakt en opeens lachte ze. Het was alsof iemand haar antwoord gaf op haar gedachten, want daar stond de oude bekende slagzin te lezen: 'Verbeter de wereld, begin bij je zelf'.

Door de beregende coupéruit trachtte Rita naar buiten te zien. Het lukte niet, maar toch bleef ze koppig naar buiten staren. Je werd tenslotte zo suf van het kijken naar de medepassagiers en lezen in de trein vond ze ook vervelend. Ze kon het uiterlijk van het brutale bakvisje tegenover haar nu dromen. Het kind was zo geverfd, dat ze op het toneel geen slecht figuur zou hebben geslagen. Het begon harder te regenen en Rita betrapte zich op een diepe zucht. Ze hoopte vurig, dat ze haar zouden komen afhalen. Op dat ogenblik reed de trein het station binnen en de aanstaande huishoudster sjerde haar koffer uit het bagagenet.

Het zou je verdiende loon zijn, man, dacht ze wraakgierig. Doe maar net alsof je in je Engelse tijdschrift verdiept bent en laat mij maar tobben, hoor. Dat tijdschrift is misschien wel bluf.

De koffer zeilde rakelings langs het gebogen hoofd, maar een flinke duw tegen zijn schouder kreeg hij toch.

De trein was onder deze bedrijven tot stilstand gekomen en daar waren als hartelijk welkom twee lachende gezichten en twee paar handen, die om de koffer vochten. Rita's stemming klaarde op.

Gijs' kuste zijn zusje hartelijk en Gerard, de oudste zoon, voelde zich boven zoenen verheven, maar hij schudde de hand van zijn tante zo enthousiast, dat

ze een pijnlijk gezicht trok.

„Jongens, wat fijn dat jullie me komen halen!” zei ze tevreden.

„Nou zeg, natuurlijk!” riep Gé verontwaardigd. „Dacht u, dat we u alleen lieten sjouwen met die koffer? We wisten niet precies wanneer u zou komen en we zijn ook aan de vorige trein geweest.”

Gijs duwde zijn zoon voor zich uit en nam Rita's arm.

„Fijn, dat je er bent,” zei hij warm. „Je moest eens weten, hoe gelukkig je ons maakt. Het is wel een offer en dat begrijpen we ook best. Zusje, ik hoop, dat je een goede tijd bij ons mag hebben en dat je de bengels baas kunt. Ik wil je niet volproppen met raadgevingen, maar vraag je nooit af: 'Zou Hanna goedvinden, dat ik dit deed?' Handel zelfstandig, zoals jij het goed vindt en straf als jij het nodig vindt.”

„Jij gaat Hanna zeker wegbrengen naar Zwitserland?” vroeg Rita. „Je kunt het gerust doen. Ik red het wel. Ik doe niet zoals Hanna vroeger deed. Weet je nog, dat ze iedere avond onder haar legerstede keek of er soms een inbreker lag?” Ze schoten beiden in een hartelijke lach.

„Tegenwoordig gaat het niet meer,” merkte Gerard op. „De meubels zijn er te modern voor.”

„Toch blijft het mams' zwakke punt.” Gijs knipoogde tegen zijn zoon.

„Ze vindt het ook maar half aardig, dat onze nederige stulp zo buitenaf staat.”

„De voorstelling, die jij over een nederige stulp hebt, strookt niet met de mijne,” merkte Rita op. „Is het huis nog altijd de zoete inval voor de vrienden en vriendinnen van je zoons en dochters? Och nee, nu Hanna ziek is, gaat dat natuurlijk niet.”

Gerard haalde de schouders op en zei ontevreden: „Nee, dat gaat nu zeker niet, maar ik zou het toch ook niet doen. Toen mams nog niet ziek was, kon je tenminste een vriend meenemen en het was altijd goed. Nu zou ik het niet durven, want je hebt altijd de kans, dat je in een onopgeruimde bende en tussen vuile, vechtende kinderen terecht komt. Het lijkt soms op een achterbuurt bij ons thuis.”

Rita vermoedde, dat hij overdreef en ze keek vragend naar Gijs, maar die had het opeens erg druk met haar koffers en hield zich, alsof hij niets had gehoord.

Rita was echter niet van plan om totaal onvoorbereid tegenover de situatie te staan. Ze zorgde ervoor dat Gerard naast de chauffeur van de taxi terecht kwam.

„Gijs, je wilt er niet over spreken,” zei ze. „Toch moet je me vertellen, of het werkelijk zo erg is, als Gerard zegt.”

Er kwam een diepe rimpel in Gijs' voorhoofd en de zorgelijke trek om zijn

mond verdiepte zich.

„Het is nog erger dan Gerard zei. Het maakt Hanna zo ellendig. De hele dag huilende kinderen, de groteren die bij haar komen klagen. Ze ontzien hun moeder zoveel mogelijk, maar Hanna voelt de onrust en de slechte stemming in huis. Tot overmaat van ramp gaat juffrouw Sloter bij Hanna over de kinderen klagen en die laten zich ook niet onbetuigd en dan moet Hanna steeds opnieuw bemiddelen. Wat er allemaal precies verkeerd is, weet ik ook niet, Rita, dat zal je zelf moeten uitzoeken. Als ik 's avonds thuis kom, word ik begroet met een lawine van gejammer en klachten. Hanna is de enige, die niet klaagt, maar iedere dag raakt ze meer uitgeput en ik ben bang... Rita... zo bang, dat...” Gijs zweeg plotseling, alsof hij zijn angst niet onder woorden durfde brengen.

„Hanna is taai en heeft wilskracht, Gijs.” Rita drukte bemoedigend de hand van haar broer. „Ik beloof je, dat ze volkomen rust krijgt, wat de kinders en het huishouden betreft. Ik zal haar geruststellen... al duurt het twee jaar voor ze beter is... maar beter worden zal ze! Kom, Gijs, vooral nu niet moedeloos worden, nu het juist beter zal gaan.”

De wagen stopte voor het huis en de kinderen hadden blijkbaar op wacht gestaan.

Voor de benedenramen werden twee neusjes tegen de ruit platgedrukt.

Rita wuifde en vier handjes werden daarop met zoveel spontaniteit tegen de ruit geplakt, dat Rita in gedachten de ruit zag sneuvelen. De lichtstreep verdween, het zware gordijn viel toe.

„Nou komt de horde de hal binnen rennen,” voorspelde Gerard terwijl hij de deur opende. „Nou, kijk eens! Wat heb ik je gezegd?”

Rita kon niet antwoorden, ze kon trouwens helemaal geen woord meer uitbrengen. Cissy hing aan haar hals en omklemde die zo stevig, dat Rita bijna geen adem meer kon halen. Peter en Loekie hadden zich van haar handen meester gemaakt en deden pogingen om haar naar beneden te rukken.

„We hebben naar je komst gesnakt,” beweerde Cissy overdreven.

„Dag, tante Rita, wat fijn, dat je er bent!”

Rita wikkelde zich puffend los uit de knellende omhelzing en kuste haar oudste nicht, dan boog ze zich naar de twee kleintjes.

„Dag schatten, zijn jullie ook een beetje blij dat ik er ben?”

„Ja,” zei Peter en hij voegde er meer eerlijk dan vleidend aan toe: „Ja, ik ben wel blij, want de juffrouw vind ik vreselijk akelig.”

„Peter!” bestrafte zijn vader streng, maar het jongmens was niet onder de indruk van de vaderlijke vermaning.

„Het is toch waar!” zei hij verontwaardigd. „Ze is naar.”

Rita nam Loekie op haar arm en het blonde kopje leunde direct vertrouwelijk tegen haar aan.

„Ik vind jou lief,” vleide ze. „Ga je niet meer weg, tante Rita?”

„Nee hoor, ik blijf hier. Kom, Loekie, laat me eens los. Je bent zo zwaar. Tante Rita kan je niet houden.” Ze zette de weerstrevende Loekie op de grond.

Gijs duwde de kamerdeur open en meteen daalde de uitbundige stemming. Juffrouw Sloter, een dame van ongeveer vijftig jaar, stond kaarsrecht bij de tafel te wachten, het hoofd fier opgeheven, alsof ze een gevaar trotseren moest.

„Juffrouw Sloter, dit is mijn zusje,” zei Gijs vriendelijk. „Zij komt ons helpen. Het zal een zware taak voor haar zijn en ik vertrouw er dan ook op, dat u haar zoveel mogelijk zult inwijden en helpen.”

De huishoudster prevelde iets, waaruit Rita met de beste wil geen toestemming kon maken, maar Gijs scheen het toch wel zo op te vatten.

Rita drukte een slappe hand, die vischtig kil weer uit de hare gleeed en dat was niet geschikt om haar sympathie groter te maken. Ze had het nu eenmaal altijd verschrikkelijk gevonden als iemand je geen behoorlijke stevige hand kon geven.

„Gaat u zitten.” Juffrouw Sloter daalde in een gemakkelijke stoel neer en vouwde berustend haar handen.

Rita betrapte zich er op, dat ze angstvallig op het puntje van een stoel zat en zich gedroeg, alsof ze een sollicitatiebezoek aflegde.

Met een gedecideerde ruk ging ze gemakkelijker zitten en liet haar ogen door de kamer dwalen. De meubelen waren stuk voor stuk mooi en bewezen, dat de huisvrouw een verfijnde smaak bezat. Rita had deze kamer vroeger altijd bewonderd, niet alleen om de vele mooie dingen, maar voornamelijk om de prettige sfeer en toch maakte dezelfde kamer nu een ordeloze en ongezellige indruk.

„Mag ik thee schenken, juffrouw?” bedelde Cissy. „Ik zal voorzichtig doen en niet morsen.”

„Nee, liever niet,” zei juffrouw Sloter stroef. „Sloof jij je nu maar niet zo uit, want als ik jou anders iets vraag, doe je alsof je doof bent.” Cissy kleurde pijnlijk en Gijs, die medelijden met zijn oudste meisje had, fronste geërgerd de wenkbrauwen. Hij was echter door ondervinding wijs geworden en zei niets. Gerard keek bepaald ongelukkig en de kleintjes zwenen beduusd.

De grote klok tikte luid en nadrukkelijk. Iedereen voelde de storm naderbij komen.

„Zeg, Cissy,” kwam Rita’s vrolijke stem opeens. „Mijn koffer staat in de hal.

Hier is de sleutel. Bovenop mijn kleren ligt een doos chocolaatjes. Gezellig voor bij de thee. Geen rommel maken, hoor Cis!”

Cissy holde getroost weg en Gijs zuchtte verlicht. Juffrouw Sloter begon thee te schenken met nadrukkelijk kopjesgerammel en Rita maakte van de gelegenheid gebruik om rustig rond te kijken.

Het vuur in de open haard kwijnende ongezellig en op het haardkleed lagen in artistieke wanorde Pops' jurkjes, sokjes en pantoffeltjes, waarop poes lag te slapen. In de buurt van de tafel ontdekten Rita's scherpe ogen platgetrapte kruimels. Nu ja, dat waren slordigheden, die met één veeg langs de grond verholpen waren, maar hoe kwam juffrouw Sloter er bij om een theeblad op tafel te zetten met een morszeiltje er onder. Het vloekte gewoonweg bij de zware gebeeldhouwde poten van de tafel en dat keukentheeblad was trouwens onnodig, want in de hoek stond een theewagen.

Rita wist, dat het Hanna's gewoonte was, om dat ding bij de haard te trekken en daar thee te schenken. Hoe dikwijls had ze zelf vroeger van die genoegelijke uurtjes genoten. Hanna was een vrouw, die een gezellige sfeer wist te scheppen.

Rita's ogen dwaalden verder. Gijs vroeg iets aan zijn zusje, maar ze hoorde het niet. Ze zat te staren naar een van Hanna's tere Leerdamvazen, op zichzelf al een genot om naar te kijken. Rita had er beurtelings een weelde van prunustakken, mimosa en Japanse lelies in gezien, nu prijkten er knalrode kunstdahlia's in.

Gijs, die de richting van haar ogen had gevolgd, grijnsde. Het was deze burgerlijke sfeer, die ook Gerard had gehinderd, zonder dat hij zijn bezwaren goed had kunnen uiten.

Loekie stoorde zich niet aan de volwassenen, maar genoot stilletjes van haar melkthee en van de dikke bonbon, die Rita haar had gegeven.

„Loek, je snoept te veel. Dat is je tweede bonbon al!” Juffrouw Sloter wilde haar de bonbon afnemen, maar die verdween vliegensvlug in de mond van het kleintje.

Gerard lachte hardop en Gijs grinnikte even. Juffrouw Sloter trok geërgerd Loekies stoel achteruit en veegde hardhandig met een vuil zakdoekje haar mond af.

Het kleintje begon te huilen en wilde zich aan de stevige handen onttrekken.

„Nietes... me driede seklaadje,” gooide ze er dan fel uit en tot heimelijk vermaak van de aanwezigen kwam er een rood tongpuntje tussen haar lipjes tevoorschijn.

„Loek, je bent stout!” bestrafte haar vader. „Je moest al uren in je bed lig-

gen.”

„Ik wil niet naar bed,” weerde het kind af. „Wil bij tante Rita blijven.”

„Kleine kinderen hebben niets te willen.” Denken en doen was blijkbaar één bij juffrouw Sloter. Zonder pardon werd Loekie op de grond gezet. „Wees een flinke meid en zeg lief goedenacht.”

Nu had Loekie hoegenaamd geen neiging om flink of lief te zijn en Rita zag een stevige huilbui aankomen. Een scène op de avond van haar aankomst moest bezworen worden, ze had diep medelijden met Gijs, die zoveel plezier in zijn kinderen had en zich toch voortdurend opgejaagd voelde door de angst voor herrie met de weinig tactvolle huishoudster.

Ze nam haastig het weerstrevende kind van de kordate vrouw over.

„Ik ga even naar mevrouw kijken, dan kan ik Loekie gelijk naar bed brengen. Mag Cissy me dan ook nog even met mijn koffer helpen?”

Cissy stond meteen bij de deur, dankbaar, dat ze uit de vijandelijke zône kon komen zonder de aandacht te trekken.

„Gelukkig dat het je lukte, om Loek mee te nemen,” fluisterde Cissy.

„Loek brult altijd zo vreselijk, als de juffrouw haar in bed stopt. Hup in bed... licht uit... brrr... en Loekie is nu eenmaal bang in het donker. Als er maar een schijntje licht van beneden binnen mag komen, is ze al tevreden, maar ja... breng dat juffrouw Sloter maar aan het verstand. Kijk, tante Rita, hier is jouw kamer.” Ze keek schuw naar Rita op. Wat leek het kamertje nu opeens weer akelig kaal en vanmiddag had het er toch heel gezellig uitgezien. Ze had er voor geplunderd. Voor het laatste kwartje had ze een bosje anemoontjes een hele middag besteed om alles op te knappen en haar eigen hokje gekocht. „Het was... ik dacht... dat het leuker was,” zei ze timide.

Rita sloeg haar armen om haar nichtje heen en haar stem klonk zacht en warm.

„Cis, lieverd, wat heb je het hier gezellig gemaakt. Snoezig, die anemoontjes en dat leuke kleedje. Ik ben er echt blij mee.”

„Ik ben blij, dat je gekomen bent.” Cissy’s ogen straalden. „Heb je er spijt van, dat je je studie in de steek moet laten?”

Rita dacht even na, dan schudde ze langzaam het hoofd.

„Nee, spijt heb ik er niet van, maar het kostte wel moeite om het goede besluit te nemen.”

Dat begreep Cissy wel, maar er was geen tijd, om er verder over te praten, want opeens ontdekte Rita, dat Loekie een onderzoekingsstocht had ondernomen en met een poederdoos rond liep. Ze pakte Loekie op en redde de poederdoos van een duikeling.

„Nu ga je heus naar je mandje, kleine prul.”

„Eerst mamma een zoentje brengen,” bedong Loekie.

Cissy knikte instemmend.

„Ja, tante Riet, als ze mamma niet even heeft gezien, gaat ze niet slapen. Hoe dat gaan moet, als mams weg is, snap ik niet.”

Voor de deur van de slaapkamer hield Cissy Rita nog even tegen en fluisterde haastig: „Denk er om, tante Rita, we mogen mams niet zoenen. De dokter heeft het verboden.”

Rita knikte toestemmend en Cissy keek voorzichtig om de deur.

Hanna was wakker en ze mochten binnen komen. Rita schrok van het waswitte, smalle gezichtje met de holle ogen, ze voelde een weeë angst in zich opstijgen.

Ze was hevig geschrokken, maar wilde het toch niet laten merken. Hanna glimlachte even, een klein, droef lachje. O, ze behoefden zich niet zo krampachtig goed te houden. Ze wist immers zelf wel, dat ze erg ziek was.

„Rita, wat heerlijk, dat je er bent. Nu kan ik tenminste rustig op reis gaan en...” Ze zweeg even, haar ogen dwaalden van Cissy naar Loekie, doodmoe van inspanning. En beter worden.”

Rita moest zich buigen om haar te verstaan. Cissy ging zacht de kamer uit.

„Mamma!” kwam Loekies schrille stemmetje.

Ze wilde steeds weer naar haar moeder en toch drukte de ziekenkamersfeer haar.

„Liefje!” zei Hanna, ze dwong zich tot een glimlach.

Vanaf Rita's arm gaf het kind een kushandje in mamma's richting, ze mocht volstrekt niet dichtbij komen.

„Morgen... als ik uitgerust ben... wou ik met je praten,” fluisterde Hanna. „Ik voel me niet goed vanavond. Breng Loek maar weg.”

Op de gang struikelde Rita bijna over Cis, die als een hoopje ellende in een hoek van de trap zat gehurkt.

„Maar kindje,” zei ze verschrikt. „Wat betekent dat nou? Je verliest de moed toch niet, omdat mams vanavond erg moe is? Dat is niets dan de terugslag, omdat ze zich te lang heeft moeten goedhouden. Nu ben ik er en mams gaat weg, om beter te worden.”

Cissy stond op, haar ogen waren groot en dringend „Geloof jij, dat mams beter wordt... geloof jij het?”

„Ja,” zei Rita sterk. „Dat geloof ik. Je moet leren vertrouwen te hebben... bid dat mams beter mag worden Ze heeft wilskracht, ze zal meewerken. Ik geef toe, dat mams in deze oververmoeide toestand heel zwak lijkt, maar ik denk niet, dat er reden is om pessimistisch te zijn.”

Cissy was echt dankbaar, dat Rita de moeite had genomen, om haar behoor-

lijk in te lichten. Zij behandelde je tenminste niet alsof je een kind van zes jaar was.

Beneden vond Rita haar jongste neef nog op, hangerig van de slaap en druk bezig om een splinternieuw tijdschrift in snippers te scheuren. Zijn vader zat bij de haard, die niet brandde, de courant te lezen. Hij hapte verstrooid in een boterham, die juffrouw Sloter had klaargemaakt en onverschillig op de rooktafel naast hem had neergezet. Hij keek op toen zijn zuster binnenkwam.

„Waar is de juffrouw?” vroeg ze, graaiend naar een babysokje.

„Ze had hoofdpijn en is naar bed gegaan,” herinnerde Gijs zich.

„En Peter dan?” vroeg Rita verbaasd.

„O, die wou niet naar bed,” antwoordde Gijs verstrooid. „Hoe vond je dat Hanna er uit zag?” Zijn ogen smeekten om een paar opwekkende woorden en zijn stem beefde. O, als je toch ook niemand had, om eens mee te praten en dan nog in een voortdurende angst voor ruzies leefde... Gijs hield zo dolveel van Hanna. Ze had het huwelijk van haar broer altijd een ideaal voorbeeld gevonden. Natuurlijk was er ook bij hen wel eens verschil van mening, maar dan werd het uitgepraat en ze probeerden elkaars standpunt te begrijpen.

„Rita...” zei Gijs dringend.

„O ja, ik zat na te denken, Gijs,” zei ze verontschuldiging. „Wel, Hanna is doodmoe, dat is alles. Laat je niet overstuur brengen door haar uiterlijk. Ze is heus taai en helemaal niet hopeloos ziek... alleen maar moe... doodmoe.” Het gezicht van de lange blonde man klaarde op. Rita boog zich naar Peter.

„Kleine vandaal,” knorde ze. „Wat ben je stout.”

„Jij bent zelf stout,” zei Peter stuurs, hij zette onvervaard zijn vernielingswerk voort.

„Och.” Gijs zuchtte berustend. „Het blad is nou toch kapot. Vooruit, Peet, naar bed, als je je vader niet vreselijk kwaad wilt zien.”

„Wor je toch nooit,” zei Peter oneerbiedig. „Ik ga naar bed, maar kom jij nou naar beneden, je bent zo vreselijk groot.”

Gijs zwaaide zijn jongste zoon omhoog. „Zo, kerel, nu zijn we even groot. Gauw een stevige zoen en dan met tante Rita mee.”

„Ligt dat kind nu nog niet in bed?” vroeg een boze stem bij de deur.

Ze draaiden zich verschrikt om. Daar stond de wrekende gerechtigheid juffrouw Sloter, met hoed en mantel aan.

„Ik dacht... ik dacht, dat u met hoofdpijn naar bed was gegaan,” stotterde Gijs.

„Welnee, u hebt niet goed geluisterd,” bitste de juffrouw. „Ik zei, dat ik een brief ging posten. U zou Peter in bed stoppen.”

„O... o... ja...” zei Gijs beduusd.

Rita's wangen bolden uit, ze weerhield krampachtig een lachbui.

Peter ontdook zo snel de grijpende hand van de juffrouw, dat het veel oefening verraadde.

„Tante Riet brengt me naar bed... jij lekker niet,” verklaarde hij triomfantelijk.

„Péét!” riep zijn vader streng. „Je vergeet iets.”

„O ja, dag juffrouw,” zei Peter onverschillig, zijn kleine hand gleed even in de hare.

„Hij valt om van de slaap,” verontschuldigde Rita. Ze nam het warme knuistje in haar hand. „Zacht lopen, jochie, want mams en Loek slapen al.”

Peter gedroeg zich voorbeeldig. Hij kon zichzelf uitkleden en legde zijn kleertjes netjes op een stoel. Zijn tante moest hem alleen helpen met een in de knoop geschoten veter. Hij waste zelf zijn gezicht op de manier, die Rita 'kattewas' noemde, maar hij was er zo trots op, dat ze het vanavond maar zo liet. Geknield voor zijn bedje bad hij voor de hele familie en voor mamma in het bijzonder.

„Rita...” Hij vergat 'tante' te zeggen, zo hield het probleem hem bezig, „ik hou niet eens van de juffrouw. Moet ik nou toch voor haar bidden?”

Rita bleef ernstig, ze beet op haar lip en knikte heftig.

„Jawel, Peter, je moet niet alleen bidden voor de mensen die je lief vindt.”

„O... nou vooruit dan maar.” Peter zuchtte en beëindigde zijn gebed.

Ja, Peter was een grote jongen, maar toen zijn tante hem warm toedekte, veranderde hij opeens in een heel klein jochie met een grote behoefte aan liefde. Ze knuffelde hem stevig en Peter voelde zich gelukkig en tevreden. Hij sliep binnen de vijf minuten in.

Toen de kinderen eindelijk allemaal in bed lagen en juffrouw Sloter verdwenen was, deze maal werkelijk naar haar kamer, zonk Rita vermoeid in een gemakkelijke stoel neer. Ze had het gevoel, alsof ze een lange dag vol problemen achter de rug had, toch was ze pas een paar uur hier.

„Was het iedere dag zo?” vroeg ze.

Gijs knikte loom. „Erger. Gelukkig nog maar twee dagen en dan gaat die zure dame weg. De kinderen hebben volkomen gelijk met hun felle tegenzin maar daar kan ik moeilijk aan toegeven. Ik moest haar gezag handhaven en dat was vaak moeilijk.” Hij bekeek aandachtig het puntje van zijn sigaret.

„Ja, en het is vreemd. maar die ene maand onder het bewind van juffrouw Sloter heeft me honderdvijftig gulden extra gekost. Waaraan dat geld is opgegaan weet ik niet. Alles is schromelijk duur, maar ik voel me niet in staat om haar ingewikkelde huishoudkas uit te pluizen. Het boekje klopt altijd en ik dacht, dat ze eerlijk was, maar hoe het zij, ze verkeert helaas in

de mening, dat ik op een geheim plekje in huize Geerlings een goud-ezetje heb laten onderduiken.”

Rita knikte en zuchtte meewarig. Gijs had geen klagen als firmant van een bekend architectenbureau, maar vijf kinderen en een zieke vrouw verslonden heus genoeg geld, ook zonder zo'n buitensporige huishoudster.

Ze hees zich moeizaam uit de gezellige stoel.

„Ik ga nu naar bed, broerlief, want ik ben doodmoe. We kunnen aan het beleid van die juffrouw toch niets meer veranderen, dus laten we er haar niet meer over lastigvallen. Ze gaat weg en ik hoop, dat ik het voordeliger zal klaarspelen.”

„Daarvan ben ik overtuigd.” Gijs legde even zijn hand op haar schouder. „Je bent toch een patente zuster... Ik vind het eigenlijk zo sneu voor je, maar ik zag ook geen uitweg meer... ik wil Hanna niet verliezen. We kunnen haar niet missen.”

„Het is in orde, jongen.” Rita lachte opgewekt en dan zei ze schalks: „Zeg, zou ik de toorn van die huishouddame op mijn hoofd durven laden en die rode verschrikking in de haard gooien? Nee, het is beter om verstandig te zijn. Ik zal twee dagen wachten, misschien neemt ze de dingen mee. Mijn toestemming heeft ze.” Ze wees naar de dahlia's.

Gijs lachte nu hardop. „Kindlief, ik heb de laatste maanden een buitengewone vaardigheid gekregen in het over en langs die bloemen heen kijken. Ze hadden beslist een gevaarlijke invloed op me. Ik voelde, dat als ik er lang naar bleef kijken, ik ze met vaas en al tegen de grond zou kwakken. Het zou jammer zijn geweest van de vaas en de bloemen zou ze toch weer in een andere vaas gepoot hebben, snap je. Tenslotte kan ik niet alle vazen kapot maken.” Hij deed een greep naar het weekblad, dat door Peter vernield was. „Niets meer te redden en volkomen onleesbaar. Peet doet alles grondig, de kleine boef.”

Ze lachten samen en Rita liep naar de deur.

„Kom, nu ga ik toch heus naar boven. Blijf jij ook niet te lang meer zitten. Je hebt ook hard rust nodig. Hoe laat ontbijten we morgenochtend?”

„Kwart voor acht. Ik hou van een rustig ontbijt. Ik vind kinderen, die om kwart over acht aan komen draven, op een stoelpunt hangen en razen over te hete thee verschrikkelijk. Om halfnegen rennen ze dan weg, met een prop brood achter hun kiezen, half aangekleed en vergeten de helft van hun boeken. Nee, daar heb ik nooit tegen gekund. Zo'n begin is genoeg om m'n hele morgen te bederven.”

„Ja, dat kan ik me voorstellen,” zei Rita en ze dacht, dat hij dan de laatste maanden wel heel wat bedorven dagen zou hebben gehad.

Gijs riep haar nog na, dat ze de volgende ochtend niet voor het ontbijt behoefde te zorgen. Juffrouw Sloter moest dat nu nog maar doen, dan kon Rita nog wat blijven liggen.

Rita was er niet zeker van, dat ze op tijd wakker zou worden. Ze was moe en ze had nog geen ogenblik met weemoed kunnen denken aan haar studie of de gezellige flat, die ze had moeten verlaten. Ze wilde nog even rustig nadenken, maar er kwam niets van, want binnen een paar minuten sliep ze vast en rustig.

Het was aan Peter te danken, dat ze de volgende morgen toch vroeg wakker werd. Hij trommelde haar om zeven uur op om haar een ochtendgroet te brengen, die ze maar matig apprecieerde.

Het kleine hulpje keek verbaasd op, toen Rita met een aardige jurk aan en keurig gekapt zo vroeg beneden kwam, ze was het van de juffrouw anders gewend.

„Ik zal de tafel wel dekken, als jij me vertelt, waar ik het ontbijtlaken vinden kan,” zei Rita voortvarend.

Gerda kneep haar lippen samen en vouwde het tafelkleed op.

„Dat is het ontbijtlaken.” Ze wees naar het tafelzeil. „De kinderen knoeien altijd en daarom doen we het zo.”

Dat Gerda niet mee wilde werken, was Rita nu al volkomen duidelijk, zij was blijkbaar volkomen onder de invloed van juffrouw Sloter. Nu, tenslotte zou ze toch in het huis van haar broer wel een ontbijtlaken kunnen vinden zonder hulp. Zo gemakkelijk bleek de opgave toch niet bij nader inzien, maar na lang zoeken vond ze een fleurig, geblokt kleed.

Binnen een kwartier had ze de tafel gezellig gedekt. Het vaasje anemoontjes haalde ze van haar kamer en zette dat op tafel, het waren de enige verse bloemen in huis. Ze nam zelfs de moeite de slordig in het botervlootje geperste boter te verdelen en met figuurtjes te bedrukken. Het was maar een kleinigheid, maar het maakte zo geweldig veel uit. Dit waren juist de dingen, die een tafel verzorgd maakten.

Juffrouw Sloter liet zich niet zien. Onderhand was het tijd geworden om naar Loekie en Peter om te gaan zien, maar het bleek, dat de juffrouw daarvoor had gezorgd. Het tweetal kwam beduusd achter haar aan en de baby maakte op de arm van de juffrouw haar entree in de huiskamer.

„Goedemorgen,” zei Gijs, die met zijn oudste zoon tezamen binnenkwam. „Zo Rietje, hoe gaat het? Zeg, Hanna leek me vanmorgen minder moe.”

Rita knikte hem bemoedigend toe en nam de baby uit de weerstrevende armen van de juffrouw, maar ze wilde haar jongste niet ook begroeten, dus trok ze zich er niets van aan.

„Dag, Pop... dag mol!” Rita kuste het ronde snuitje. „Zo, jij gaat braaf in je stoel.”

„Wat is de tafel netjes gedekt,” prees Gerard. „Ik heb nou tenminste het gevoel, dat ik thuis ben.”

„Waar is Cissy?” vroeg Gijs en trappelde ongeduldig met zijn voet. Hij wilde niet, dat er met het ontbijt begonnen werd voor de leden van het gezin voltallig waren en samen gebeden hadden. Kwam dat kind nu maar, dan konden ze eindelijk beginnen.

„Cissy heeft een boze bui.” Juffrouw Sloter kneepte haar lippen open, alsof ze er spijt van had, dat die woorden haar ontsnapt waren.

„Verdraaid, wat is er nou weer!” viel Gerard geërgerd uit. „Het is hier tegenwoordig altijd wat.”

„Is dat soms mijn schuld?” bitste juffrouw Sloter.

„Hou je mond, Gé!” gebood zijn vader.

Rita, die de situatie nog niet geheel overzien kon, zweeg voorlopig en hielp de kinderen met hun servetjes.

Slepende voetstappen kwamen naar beneden, de deur kierde open en Cissy schoof schoorvoetend naar binnen met roodbehuilde ogen. Iedereen staarde haar aan en het was heel stil in de kamer.

„Lieve help, wat ziet dat arme kind er uit,” dacht Rita ontzet. Cissy was een aardig, slank kind met krullend haar en geestige bruine kijkers, maar nu herkende Rita haar bijna niet. Het krullende haar was met water en een harde borstel bewerkt, zodat het krampachtig strak achterover lag. De hartgroen fluwelen jurk met kant en knoopjes verhoogde de schoonheid van het kind niet bepaald, bovendien waren haar ogen en neus vuurrood en gezwollen door de tranen, die ze gestort had.

Rita begreep onmiddellijk, dat in de nieuwe jurk de oorzaak van de narigheid lag en ze begon te vermoeden wat er aan Cissy's boze bui voorafgegaan was. Cissy mompelde een groet en schoof met neergeslagen ogen op haar plaats, ze snikte diep na en leek erg overstuurd.

Op ieder ander ogenblik zou Rita gebruld hebben om de gezichten van Gijs en Gé, die boekdelen spraken, maar ze schonk zwijgend thee. Ze voelde, dat één verkeerd woord tegen Cissy het ontbijt zou veranderen in het toneel van een drama met tranenvloed en boze woorden. Cissy was geladen met woede en verachting voor haar jurk, dat bleek overduidelijk.

Rita hield zich druk met Loekie en Peter bezig. Het kleine meisje moest altijd met grapjes en verhaaltjes tot eten aangezet worden.

„Zullen we kijken wie het eerst klaar is?” animeerde ze.

„Tuurlijk Pop!” zei Peter misprijzend. „Zij hoeft alleen maar pap te eten en

wij allemaal akelige zwarte broodkorsten.”

„Ja, Peetje heeft een speciale handigheid om stralend te gillen dat hij klaar is en dan vinden we later alle zwarte korstjes onder het bordje verstopt,” ontmaskerde Gijs zijn zoon en hij streekte de kleine boosdoener over zijn stuge haren.

„En Pop knoeit altijd verschri... verschrikkelijk,” zei Peter zo wraakgierig, dat hij over het moeilijke woord struikelde.

Pop, die hoorde dat er over haar werd gepraat, stortte een reeks zonnige 'adadada's' over het aanbidde publiek uit en kwetterde een begeleiding met de paplepel. De papspetters vlogen hun kwistig om de oren.

Rita greep haastig het mollige handje van de baby.

„Wat doet ze?” Loekie wilde langs haar tante naar haar zusje kijken en stootte haar glas melk om.

Juffrouw Sloter vloog overeind en trok Loekie met stoel en al achteruit. Het kind huilde luidkeels. Gijs sloot berustend de ogen.

Arme kleine Loekie, ze keek zo angstig en de tranen rolden als knikkers over haar mager gezichtje.

„Loekie kon het heus niet hel... helpen,” snikte het kleintje bedroefd. „Heus waar niet... ik deed het niet eens amspes.”

Rita tilde het kind op haar schoot en veegde de tranen af.

„Kom, malle meid, er is immers niets ergs gebeurd!” troostte ze. „Het hindert niet, hoor. Die stoute omgooikabouter ook! 'Boem' heet hij en hij heeft vast heel dicht naast je gezeten.”

Het zenuwachtig schokken hield op en Loekie liet zich getroost weer in haar stoel zetten. Binnen enkele minuten was de rust hersteld, het kind wilde haar tante beslist een zoen geven en ze sloeg zo spontaan en liefdevol haar armpjes uit, dat Gerard haastig het opnieuw gevulde glas greep.

„Dat was toch maar gemakkelijk met het zeil,” bitste juffrouw Sloter.

„Nu zitten we met een nat tafellaken.”

„Nu, dat wordt wel weer droog,” merkte Rita onverschillig op. „Dat zeil is te ongezellig.”

Gijs keek van zijn kordate zuster naar het strakke gezicht van de huishoudster en daarna naar het behuilde snuitje van zijn oudste meisje.

„Ga je zover met je vader mee, Cis?” Hij stond op van tafel en streekte Cissy onhandig over haar hoofd. Hij had zo'n medelijden met het kind en hij wilde haar zo graag helpen, als hij maar wist, hoe hij dat moest doen.

Rita zag zijn ogen, donker van verdriet. De toestand groeide hem langzamerhand boven het hoofd. Voortdurend tobde hij over Hanna en hij hield zoveel van zijn kinderen, die hij toch telkens moest afvallen om heftige scènes te

voorkomen. Het drong niet altijd tot de kinderen door dat hij vóór alles op rust voor Hanna bedacht moest zijn en dat hij daardoor soms onrechtvaardig leek.

„Och, paps, laat maar,” fluisterde Cissy schor.

Rita zuchtte verlicht. Ze zou het eenvoudig niet hebben kunnen verdragen, als Cissy op dit ogenblik tegen haar vader gesnauwd had.

„Toe, jongen, ga jij nog even naar Hanna en dan naar kantoor,” drong Rita zacht. „Met Cissy komt het in orde voor ze de deur uitgaat. Ik beloof het je.”

Gijs aarzelde nog even, maar toen hij het rustige, vastberaden gezicht van zijn zusje zag, bukte hij zich en kuste Cissy op haar natte haar. „Ik ga weg, liefje. Tante Rita zal je wel helpen.” Hij nam Peter mee, die hij iedere morgen naar het fröbelklasje bracht.

Het werd rustig in huis. Rita legde haar hand op het vochtige haar, waarin de weerbarstige krullen weer terugsprongen.

„Ga jij eens mee naar mijn kamer. Wat heb je toch met je haar uitgevoerd lieve meid?”

Cissy liet zich gewillig meenemen en boven zakte ze snikkend op Rita's bed neer.

„Ik ga niet naar school, al wil ze me slépen! Die zotte jurk... en ik moest mijn haar zo nat maken, want het zat te wild. Ik kan er toch niets aan doen, dat mijn haar krult en nou gaat het van al dat water nog harder krullen... o... o...”

„Maar Cis, wees toch eens kalm!” Rita begon te lachen. „Je snikt alsof je een pak slaag hebt gehad.”

Maar Cissy jammerde verder. „Die ver... verschrikkelijke jurk... groen fluweel met flodders en knoopjes... ik houd niet van die lorren.”

Er klonk zoveel eerlijke verontwaardiging in Cissy's stem en ze keek met zoveel afschuw naar de gehate jurk, dat Rita naast haar neer rolde en het uitschaterde.

„Kind, doe toch niet zo tragisch! Droog je tranen en was je gezicht. Je ziet er uit alsof je mishandeld bent. Trek dat fraaie gewaad nu maar vlug uit en je dagse jurk aan. Ik maak het wel in orde met juffrouw Sloter. Toe nu, treuzel, het is vijf over halfnegen.”

„Ik heb geen andere jurk,” jammerde Cissy. „Overall mankeert wat aan. De een is gescheurd, de ander is vuil, de derde is te kort en dan zijn er nog twee, waar mijn ellebogen door hangen. Als ik met dit gewaad op school verschijn, heb ik geen leven meer.”

Dat klonk niet erg bemoedigend, maar Rita dook opnieuw in de kast van Cissy's kamertje, waarheen het meisje haar meegesleept had. Ja, het was inderdaad, zoals ze gezegd had. Cissy begon opnieuw hartroerend te snikken.

„En dit dan?” Rita trok een lief, donkerblauw jurkje tevoorschijn.

„Scheur in de mouw,” zei Cissy met een grafstem.

Rita legde nadenkend een vinger langs haar neus en zon op uitkomst.

„Eureka! Kom mee, Cis!” Ze pakte de jurk op en sleepte op haar beurt haar nichtje weer mee terug naar haar kamer. „Doe aan die jurk. Ik heb een snoezig gebloemd jakje, dat jou zeker past. Ik ben niet veel dikker dan jij. De ceintuur mag je er ook bij lenen en daar ben ik erg trots op, want ik heb het ding pas nieuw... Ziezo... opschieten... een, twee, drie... hoepla!”

Ze had Cissy handig geholpen met het verwisselen van jurk, hees haar in het wollen jasje en gespte de ceintuur vast.

Cissy bewerkte haar gezicht met koud water, rukte een kam door haar krullende pruik en bekeek zich toen in de spiegel. Een diepe snikkende zucht van louter verrukking ontsnapte haar. Het verschrikkelijke vonnis om met het groene-erwten kostuum voor haar vriendinnen te moeten verschijnen, had Rita gelukkig kunnen voorkomen.

„Ik blijf je eeuwig dankbaar, Rietje.” Ze omknelde Rita allesbehalve zacht, het slachtoffer kromp in elkaar en kreunde.

„Ja, kind, het is best, als je me nu loslaat en rustig naar school gaat, Dag, Cissy, tot vanmiddag, hoor.”

Cissy holde de trap af, rukte in het voorbijgaan haar mantel van de haak, griste in een glijvlucht haar tas van de grond, stormde de deur uit en sloeg die met zo'n daverende slag dicht, dat Rita verschrikt aan de zieke dacht.

Ze bleef nadenkend in de hal staan. Het leek haar beter om juffrouw deze dag maar niet in de weg te lopen. Ze ging immers toch weg, dus konden botsingen beter voorkomen worden.

Ze had haar belofte om Cissy te helpen ingelost en kon nu misschien eens gaan kijken hoe het met Hanna's koffers stond. Je kon zoiets toch niet aan de zuster overlaten, die had de handen vol aan Hanna.

Even om de hoek van de speelkamerdeur kijken! Pop speelde in de box met een kaduuk gummipopje en Loekie was met haar poppenkinderen bezig.

Op de trap kwam Rita juffrouw Sloter tegen en ze mocht dan al het goede voornemen hebben om onaangenaamheden te vermijden, de huishoudster was helaas een andere mening toegedaan. Ze versperde Rita de weg en duwde haar agressief de gewraakte groene jurk onder de neus.

„Heeft Cissy met uw goedvinden haar jurk uitgedaan? Weet u wel, dat ze geen enkele behoorlijke jurk meer had?”

Rita beet zich op de lip, ze wilde niet boos uitvallen, maar het kostte moeite.

„Ja, Cissy voelde zich zo ongelukkig met die jurk en dat begrijp ik ook best,” zei ze overredend. „Het is toch ook geen schooljurk. Zo'n kind voelt zich het

prettigst in een fleurige geruite jurk of een vlot pakje.”

Dat Cissy geen enkele hele jurk in haar kast had, was tenslotte niet de schuld van het kind. Rita zei het niet, maar haar gezicht toonde zo duidelijk waaraan ze dacht, dat juffrouw Sloter donkerrood werd.

„In zo'n verwaarloosde boel kon geen mens orde brengen,” zei ze bits.

Rita vroeg zich af, wat ze dan met al dat extra geld gedaan had, als er geen kleren voor gekocht waren. Je maakte toch geen honderdvijftig gulden extra op aan levensmiddelen. Het leek haar echter vrij nutteloos om hierover te beginnen en dat waren ook haar zaken niet. Als Gijs er niets van gezegd had, kon zij er nu niet over beginnen en het had ook geen doel meer. Ze richtte zich op en een beetje hooghartig zei ze: „Juffrouw Sloter, laten we er niet verder over praten. U hebt het huishouden bestuurd volgens uw methode en ik zal doen, zoals het mij goed lijkt. U kunt zich de moeite besparen Cissy over deze jurk te onderhouden. Ik zal zien, of hij geruild kan worden. Ze behoeft niets te dragen met tegenzin.”

Sloter trok de schouders op en liep langs Rita naar beneden Rita vervolgde haar tocht naar boven. Hanna was vanmorgen vrij kalm en opgewekt, zelfs Cissy's luidruchtige aftocht had haar niet ernstig geschokt.

„Och, daar ben ik aan gewend.” Hanna glimlachte. „Ik geloof beslist, dat ik die ochtendmuziek daarginds zal missen... daarginds.” Ze herhaalde het woord, het was alsof een hand de glimlach van haar gezicht streek.

„Rita... wat moet ik beginnen zonder Gijs... zonder mijn kinderen... ik kan niet weggaan... zelfs al ben jij er... Het is niet, omdat ik jou niet vertrouw... dat is het niet... maar als ik niet beter word en daar ver van hen allen...”

Rita had het gevoel, alsof haar hart samengeknepen werd, er zat een lastige prop in haar keel en toch wist ze, dat ze nu niet met Hanna mocht meepraten.

„Hanna, luister naar me?” Ze knielde voor het bed en nam Hanna's hand tussen de hare, haar stem klonk dringend. „Zo spreek je alleen, omdat je tegen het afscheid opziet. Ik maak je niets wijs, maar je bent werkelijk niet ongeheel ziek. Je zult beter worden, hoor je... je móet beter worden... voor Gijs, voor je kinderen... maar je moet meewerken. Blijf rustig, denk nergens aan, alleen hoe je weer gauw beter kan worden. Hier zal alles goed gaan. Ik beloof het je. Vertrouw en bid, Hanna... ik weet, dat alles dan in orde komt.” Hanna keek naar het fijne gezichtje met de stralende ogen. Ze had haar nooit de liefde en zorg van Gijs misgund, maar Rita gaf nu met gulle hand terug wat haar geschonken was. Ze had haar schoonzusje nooit voor een zwak, weifelend persoonsje gehouden, maar toch had ze nooit eerder gevoeld, hoeveel kracht er van haar kon uitgaan.

„Ja... Rita, ja!” zei ze sterk en het tere gezicht bloosde. „Ik wil beter worden.

Schrijf me, als ik in Zwitserland ben, ook over de kinderen.”

Rita beloofde het en daarna kwam de verpleegster tussenbeide. Hanna moest rusten en Rita sprak af, dat zij een begin zou maken met het pakken van de koffers. Ze was daar de hele morgen mee bezig. Soms ging ze even op de speelkamer kijken. Pop en Loekie speelden allerliefst zolang ze respectievelijk niet met Peters hardhandige tederheid en bazigheid geplaagd werden. Om halftwaalf besloot Rita de tafel te gaan dekken. Als ze het aan de juffrouw overliet, kwam dat onvermijdelijke tafelzeil weer op tafel en het schaalkje uitgedroogd rookvlees, waaraan ze zich vanmorgen danig geërgerd had.

Op zoek naar het tafellaken vroeg ze zich af wat de huishoudster toch in het dressoir bewaarde. Daar kon ze toch beter borden en tafelgoed in zetten, in plaats van de muurkast daarvoor te gebruiken. Nieuwsgierig trok ze de dressoirkast open en een kwistige vloed van kousen, sokken, tafellakens en aanverwante artikelen kwam naar buiten rollen. Rita bekeek de onpeilbare inhoud en ontdekte, dat het allemaal kapot goed was. Ze voelde haar moed met de seconde zinken. Deze ontdekking was werkelijk ontzettend.

Als ze af moest gaan op de stapels goed, die hier in de kast gepropt zaten, had volgens haar berekening geen lid van het gezin nog behoorlijke kleren. Van de honderdvijftig gulden, die het huishouden Gijs extra had gekost, was in ieder geval geen verstelnaaister betaald geworden. Ja, er viel nu niets anders aan te doen dan de massa kapot goed weer in het dressoir te werken. Ze zou er voorlopig maar over zwijgen, want klagen hielp. toch niet. Gijs had heus al genoeg narigheid en die juffrouw ging gelukkig morgen weg. Ze sloot de kast en holde naar de keuken. Dadelijk werd het te laat voor de koffietafel. In de hal struikelde ze bijna over Loekie, die zielig zat te snikken. „Wat scheelt er aan, mijn schat?” Ze had niet veel tijd, maar dit ging toch ook weer voor.

De tere blonde Loekie was ieders lieveling, meer nog dan Pop, die van nature niet zo'n lief, aanhalig diertje was en helemaal niet van liefkozingen hield. Pop kon urenlang tevreden aan haar beer zitten plukken en als iemand dan tegen haar sprak, gaf ze een protesterende schreeuw. Als je Pop op wilde pakken, verweerde ze zich met handen en voeten.

Loekie was anders en vroeg meer aandacht.

„Ikke wil de winkel hebbe!” snikte Loekie droevig.

Rita keek speurend rond. Waar hing die winkel dan uit? Ze zag niets wat op een winkel leek. Waar is je winkel dan, liefje?” vroeg ze aarzelend.

„Heeft juffrouw in de kast gezet,” pruilde het kind. „Ik mag er niet mee spelen, omdat ik meel heb gemorst.”

Rita fronste de wenkbrauwen. Wat een leven hadden die kinderen hier gehad onder het bewind van juffrouw Sloter. Zo erg was het toch niet, dat Loekie op de speelkamer met meel knoeide, ze speelde urenlang zoet met haar winkel.

„Nou ik weet al wat we doen,” zei ze vrolijk. „We gaan eten, dus nu kun je toch niet spelen. Als je je boterhammetjes gauw opeet vragen we aan juffrouw Sloter de winkel terug. Ik kom vanmiddag boodschappen bij je doen. Ik heb erg veel nodig, hoor. Ga je mee, Loek? Pappie komt dadelijk thuis.” Loekie, snel getroost, knikte instemmend. Rita zag Cissy en Gé door het tuinhek komen en ze draafde. naar de deur, want ze wilde Cissy's ruk aan de bel voorkomen.

Op haar gewone onbesuisde manier kwam de jongedame de kamer binnenstormen.

„Gunst, wat dolgezellig!” riep ze met een blik op de keurig gedekte tafel. „Wat ziet de kamer er leuk uit en o... die asters in de kristallen vaas... die heb je vanmorgen pas gekocht! O, wat enig, tante Rita!” Ze had geen woorden genoeg om haar verrukking kenbaar te maken.

„Ik ben blij, dat je het leuk vindt, Cis,” zei Rita voldaan. „Ja, die asters kocht ik aan de deur, omdat de bloemenman er zo koud uitzag en zijn best deed om de hele laan bijeen te schreeuwen. Cissy, lieverd je zou me een genoeg doen, als je je mantel in de gang wilde ophangen, in plaats van er hier de stoel mee te versieren.”

„O ja, sorry!” Cissy holde zingend weg en Rita was dankbaar, dat haar nichtje haar enthousiast had uitgejubeld voor juffrouw Sloter binnenkwam. Ze had geen aangename tijd bezorgd aan de kinderen en hun ouders, maar misschien waren er toch verzachtende omstandigheden, het viel ook niet mee om geen familie te hebben en altijd bij vreemde mensen je thuis te moeten zoeken.

Gijs, die juist binnenkwam, zag Cissy ongewoon stil haar jas ophangen, zijn gezicht helderde op.

„Zo, Cissy!” Vader knikte zijn oudste dochter toe. Wat sta jij hier in gepeins verzonken? Kind en wat een aardige jurk heb je aan. Je ziet er beter uit dan vanmorgen.” De herinnering, die hij had meegenomen naar zijn kantoor, was niet erg glorieus geweest, het had hem de hele morgen gehinderd. Hij wist niet wat ze voor een jurk aan had, maar het stond haar aardig en haar krullen dansten vrij om haar jolig gezichtje.

„Vanmorgen was ik net een harlekijn,” Cissy grinnikte. „Dit is een ouwe jurk van mij met een jak van Rita... nou ja, tante Rita, maar ze is zo jong en dan vergeet je telkens om 'tante' te zeggen... ik doe het ook niet meer, ik houd

het toch niet vol...”

Gijs voerde de rebel voor zich uit naar binnen Gerard inspecteerde vluchtig zijn zus.

„Hallo,” zei hij laconiek. „Wat zag jij er vanmorgen monsterlijk uit. Tante Rita dwong me met haar ogen om mijn mond te houden, maar het was om te brullen.”

„Mogen we 'Rita' zeggen?” bedelde Cissy. „Je bent niet eens veel ouder dan wij en het klinkt zo gek plechtig. Je bent veel meer onze vriendin dan een tante.”

„Als jullie dan maar genoeg eerbied voor haar hebt,” betwijfelde Gijs.

„Of je nu tante zegt of niet, gehoorzamen moet je toch. Daarbij komt dat de kleintjes dan ook geen tante meer zeggen.”

Rita hakte de knoop door en verklaarde lachend, dat ze graag afstand deed van haar titel. Het liet haar koud of de kinderen haar netjes met 'tante Rita' aanspraken. Als ze maar van haar hielden, dat was de hoofdzaak.

Toen het 's middags weer rustig werd in huis, pakte Rita haar eigen koffer uit. Ze begon te lachen, toen ze haar studieboeken zag, die ze had meegenomen om in verloren ogenblikken in te kijken. Eén dag in het woelige huishouden van haar broer had haar geleerd, dat ze heus geen tijd zou kunnen vinden voor haar studie.

Loekie, die nooit iets vergat, kwam Rita er aan herinneren, dat ze samen met de winkel zouden spelen. Trouw vervulde Rita een halfuur haar plicht en daarna kon ze het kleintje veilig alleen laten. Pop speelde, uitgerust na haar middagslaapje, op haar manier mee. Gelukkig kon Loekie veel verdragen van het babyzusje, want Pop keek nog niet zo nauw en maaide op een ongelukkig ogenblik de hele winkel tegen de grond.

Rita liet hen maar knoeien, daar was tenslotte de speelkamer voor.

Gerda, het meisje, liep met een ontevreden gezicht rond, omdat Rita haar vanmorgen de piano opnieuw had laten afstoffen en juffrouw Sloter zorgde voor het eten, maar Rita was haar weer voor met tafeldekken, het leek wel een wedstrijd.

Cissy bracht Peter mee van de fröbelschool, allebei boordevol verhalen en zo rumoerig dat de kamer te klein leek.

Op taktvolle wijze zorgde Rita er voor, dat ze hun stemmen allebei wat dempten. Gerard liet de radio loeien en Pop begon te brullen. Rita greep naar haar hoofd van vroeg zich af, hoe vier kinderen zo'n kermislawaaï konden maken.

Toen Gijs binnenkwam had ze net de rust hersteld, hij kroop genietend in een diepe stoel bij de haard.

„Genoeglijk is het hier... zo verzorgd,” zei hij met een knikje tegen zijn zusje.

Dat zou hij vast niet gezegd hebben als hij vijf minuten eerder was thuisgekomen, maar Rita glimlachte vredig, alsof de rust en gezelligheid vanzelfsprekend waren.

Deze avond gingen de kleintjes om zeven uur naar bed, weliswaar onder protest van Peter, die eerst vleide en daarna huilde. Ondanks dat verdween ook hij om zeven uur met de misprijzende mededeling, dat hij Rita 'niks lief' vond.

Eindelijk heerste er dan rust, nadat Cissy en Gerard eerst nog strijd hadden geleverd om het grootste gedeelte van de tafel, waarop de boeken uit gestald moesten worden. Vader besliste de strijd en verdiepte zich daarna in zijn krant.

Rita had op goed geluk een greep in de dressoirkast gedaan en keek mistroostig op een sportkous van Gerard neer.

Cissy kauwde op haar vulpen en keek nadenkend van de sok naar Rita.

„Kan jij stoppen en verstellen?” vroeg ze. „Ik zou het maar weer in de kast mikken, dat deden we allemaal.”

„En waar haalden jullie iets vandaan dat toevallig heel was?” informeerde Rita.

„Uit de winkel,” zei Cissy onverschillig. „O, maar dat doen we voortaan niet meer,” besliste Rita en ze viel de kapotte sok met nieuwe moed aan.

Juffrouw Sloter had er de voorkeur aan gegeven om vroeg naar haar kamer te gaan. Ondanks alles had Rita medelijden met haar. Wat moest het verschrikkelijk zijn, als iedereen je altijd zonder spijt of verdriet zag vertrekken, als je zo onbemind door het leven ging.

Heel anders was het op de dag dat Hanna naar Zwitserland vertrekken moest. Iedereen probeerde krampachtig om zich goed te houden. Ze wilden het geen van allen moeder onnodig moeilijker maken dan nodig was. In het begin lukte dat vrij goed, maar op het ogenblik dat moeder de deur uitging, smolten alle goede voornemens als sneeuw voor de zon. Cissy snikte luid en wanhopig en ook in Gerards ogen stonden dikke tranen. Loekie en Peter begrepen er nog niet veel van, maar de algemene droefheid miste zijn uitwerking niet, dus huilden ze dapper mee.

Rita keek om hulp smekend naar Gijs. Het ontbrak er nog maar aan, dat zij ook mee ging huilen, wat werkelijk niet veel scheelde. Hanna zag er zo broos en ziek uit!

„Kom jongen, flink zijn!” Gijs vergat zijn eigen verdriet even. „Jullie maken met z'n allen mams van streek. Ik ben alleen maar blij, dat ze nu rustig weg

kan gaan om beter te worden. We zullen mams vreselijk missen, maar we moeten nu niet aan ons zelf denken.”

„Je hebt gelijk, paps!” Cissy veegde haastig langs haar ogen en drukte nog één keer haar lippen op haar moeders hand. „Dag lieve jongens. tot ziens!” Hanna’s stem klonk hees, maar ze beheerste zich wonderlijk goed, ze wisselde nog een lange blik met Rita, die geruststellend knikte en toen was het afscheid voorbij.

Ze bleven op de stoep staan om de wagen na te kijken, daarna gingen ze met tegenzin naar binnen. Ofschoon Hanna het laatste halfjaar boven had gelegen, leek het hele huis uitgestorven.

Cissy keek de kamer rond met droeve ogen en met een snikkende zucht zei ze: „Het is zo vreemd... de kamer lijkt zo leeg... zo koud.”

Rita knikte en haar ogen zochten Gerard, die doodstil bij de tafel stond en naar zijn moeders fauteuiltje staarde. Zou ze daar ooit weer zitten of hadden ze haar voor het laatst gezien? Zijn ogen gleden naar Cissy, die onbeheerst snikte.

„Cis, toe nou...” zei hij schor en hij legde met een onhandig liefkozend gebaar zijn hand op haar hoofd. „Laten we nou geloven... dat...”

„Niet alleen geloven. maar ook vrouwen en vooral bidden,” zei Rita zacht. „Kom, kinders, we moeten toch verder! We zullen de moed er toch in houden? Dat verwacht mams van jullie.” Ze liep naar de ramen en sloot de zware gordijnen met een beslist gebaar. alsof ze ook alle twijfel en mismoe- digheid wilde buitensluiten. Toen ze terugliep naar haar plaats, trof het haar, het vijftal zo dicht bij elkaar voor de haard te zien zitten. Gerard had Pop op zijn knie en Cissy Loekie, terwijl Peter, wonderlijk stil. tegen zijn grote zus leunde. Ze zochten troost in elkaars nabijheid. Voor deze vijf kinderen droeg zij de volle verantwoordelijkheid zolang hun moeder weg was en het was op dat ogenblik, dat de last van haar taak zwaar op haar schouders drukte. Toen keek Cissy naar haar op en leunde met haar hoofd tegen Rita’s arm.

„Gelukkig, dat we jón tenminste hier hebben,” zei ze heel zacht. „Anders gingen we helemaal dood van narigheid!”

De zware last leek weer een beetje lichter, ze hielden in ieder geval van haar en ze deed zich zelf de belofte. dat nooit te zullen vergeten in de toekomst en zich bij al haar besluiten door de liefde voor deze vijf kinderen te laten leiden, dan kon het nooit helemaal verkeerd gaan.

Hoofdstuk 2